

شماره نمبر 21

kcs_kalam@yahoo.com

نمائندہ کینور لام (دیر کوستان)	محمد زمان ساگر	مدیر اعلیٰ
نمائندہ تہل (دیر کوستان)	عبدالعلیٰ، گل رحمان	مدیر
نمائندہ کھلکوٹ (دیر کوستان)	محمد نبی، حیات محمد	معاون مدیران
نمائندہ اقبال	وزیر الملک	نمائندہ اتروڑ
معاون خصوصی دیر کوستان	شیراللہ	نمائندہ اوشو
عبدالقیوم		
بخت روان		

فون نمبر؛ 630 604 - 0946

گاؤری کلچرل سوسائٹی

محله محبت خیل، پرانا بازار، کلام، سوات

کثیرالسانی تعلیم

عبدالعلی

جب ده آ انسان دی انسان سہ تانی خیالاتاں اظہار کراں، تانی ضرورتاں شیآن دیاں، مالومات حاصل کراں تے مکاں مانوج کہ مالومات پھنساں. ہار انسان تانی یئ این جب رین جاناں تے دی مانوج سہ این جب می جولاک آس کہ سگار آشاں. اچھلہ تعلیم داگ می پا جب استعمال ہوئیں. پاکستان می اولہ اردو زریعہ تعلیم آس دگیر انگریزی ہو.

مانوج تھیں جب می تعلیم کریاں اوں کیں جب تاس کہ ازده آس تہ. فرض کرتی آ اسکولان ماسوم کہ منو اوں هکور منو اوجوداں ہار اندام کہ رات پھنساں، تھیں ماسوم آتہ پوہ ہواں. این جملہ تی تاس کہ انگریزی می منو تے سہ آتہ کہ پوہ ہوئی، کیوں تاس کہ تہ انگریزی ازده نات. دنائیں کتیک ترقی یافتہ قومونہ تھی تے تسوں ترقیاں راز این تھو اوں تامہ تعلیم تانی یئیں جب می حاصل کیت. برطانیآ می، چین، جاپان می تے جرمنی می تعلیم تسوں مادری جب می دیاں. لیل قسمتہ پاکستان می تالیم مہ دیل بارای این جب می حاصل کرت. ماسومان اسکول پھر گا تے آگ تہ توں پروگ تے چنڑوگ ازده کرت دوام بھی توں انیجہ جب سہ مکھاموک ہوانت. ان دہ ماسومانان اسکول ما آمو بیر نکانت. آخر تام اسکول چھورنت. ان دہ خواندہ گی آں شرح ہار کام ہوانت. یونیسکو تے یونیسف آ کتیک تحقیق کیت تے تن تھی تام این نتیجا کہ پھاشٹوں کاں لکوٹور آ مادری جب می ابتدائی تعلیم حاصل کیت تے توں اعلیٰ تعلیم می پا تھیں لکوٹور ما میس ہوتھوں کاں لکوٹورہ ابتدائی تعلیم مادری جب می نہ کیش تہ.

این کہ بیری مہ کالم می کثیرالسانی تعلیم شورو کیت. ان می ہار جب می تعلیم دیاں. اولہ مادری جب می تالیم دیاں. دگیر اردو شورو کراں. اردو زریعہ تعلیم نہ آشاں پرہ صرف شاگردان کہ جب ازده کراں. آس ما باد انگریزی شامل کراں. سمسو سمسو کتیک شاگردان میس کہ بچوشات تتیک اسوں مادری جب کام ہوئیں تے اردو تے انگریزی آں استعمال زیات ہواں. اسان این فائدہ تھو اوں ابتدائی تعلیم اوم کہ ازده کریل جب می دیاں. اوم کہ سباق اسان ہوئیں. دگیر آمہ اردو تے انگریزی ازده کیر تے تھکو زریعہ تعلیم اردو تے انگریزی ہواں. اچھلہ آم جب ازده کروگ سہ ملی ملی تعلیم پا حاصل کراں.

صدقاں اجر دُنایہ

چُنڑیل : محمد سلیم، سمر باغ، اُتروڑ

کَتیک کال میہ گآ تے ایں علاقاً می قات یائ۔ قاتان و جا ده ایں گنیر مکآ پھر روان بی۔ مکآن بازآر می حسن رضی اللہ عنہ آ آس لیج۔ سہ آس کہ ارو تُو تتھیں یئ نہ آ اوں تئی ماکہ تانی لوجئی چھیل حلال کیش تہ۔ گنیر ارو می تھئی نہ ییانو۔ حسن رضی اللہ عنہ آ تانی تعارف کیر۔ تھکو تانی غلام کہ منو ارو چو آ زیر اشرفی تے آ زیر چھیل گی یہ تے ان تھی باد غلام کہ منو ارو ایں یئ گی چو حُسن رضی اللہ عنہ کہ من اوں ای تتھیں یئ اوں ماکہ تانی چھیل حلال کیش تہ۔ حُسن رضی اللہ عنہ آ پا آس کہ آ زیر اشرفی تے آ زیر چھیل دت۔ ان تھی باد غلامہ آس گی جعفر رضی اللہ عنہ آں خدمت می حاضر کیر۔ تن پا آس کہ دُو زیر چھیل تے دُو زیر اشرفی دت۔ ای صدقاں بدال آس اوں آ چھیلاں بدلہ چور زیر چھیل تے چور زیر اشرفی دُنایہ میلا بی۔

آ دیر حضرت حسن رضی اللہ عنہ، حضرت حُسن رضی اللہ عنہ تے حضرت جعفر رضی اللہ عنہ سفرہ روان ہو۔ آمہ اوٹ رہ تانی ضرورتاں سامان تلی سفرہ نکس۔ گا گا اوں پنہ آم کہ رات بی۔ آمہ اوٹ تم سہ گنڑی نین گا۔ سآرہ آم چُونجین تے بیردم اوٹ سامان سمانہ تاپ چوک ہوٹ۔ آم گیرو گیرو اوں اوٹان کئی بام نہ لد۔ اسوں تم قات ہو تے آم دگیریاں سفرہ روان ہو۔ پنہ آ ڈکیر بیگ۔ اتھیں ڈکیر شی آ گنیر یئ آس۔ آم گنیر کہ ارو یئ مہ بار بوشاگ ہت۔ کھاگاں کناں تھو آ؟ گنیر ارو ماں لکوٹور ایں چھیلاں چھیر ہو۔ آمہ چھیر ہو اسوں گزارہ نہ ہو۔ آم ارو یئ چھیر ارو دہ موں گزارہ نہ ہو۔ دی کنا نات آ؟ گنیر ارو ما لکوٹور ایں چھیل حلال کا آس کھا۔ آمہ چھیل حلال کا کھیگ۔ بچوگ رہ آم ارو تُو لخہ مکآ پھر بیگ تے حسن رضی اللہ عنہ تے حُسن رضی اللہ عنہ ایں تپوس کر۔ مہ حضور صلی اللہ علیہ وسلم آں آل تھی تھو۔

مُون کوستاناں جیاں اسکول

چُنڑیل : محمد زمان ساگر، شہو، کالام

آٹھان اگست می آ اسکول شہو آ تے آ اسکول ای کوگونیلہ شورو کیش۔ اولہ خلق

آشوم جونان ما کہ مون کوستانا جیاں اسکولوناں دو کال پورہ ہوانت۔ مہ دو ہزار

انگریزی میٰ تعلیم حاصل کا نہ کرائی۔ پرہ
 تام این اموشنت اُون مُون لُکوٹور تانی جب
 رینالکھ جانتت اینیں کیر آم آس میٰ چُنٹوگ
 تے پروگ بار شردہ اِزده کربان۔ کون آمہ مُون
 جب میٰ پروگ تے چُنٹوگ اِزده کیر تے تام
 کہ اردو اِزده کروگ پا بکھار نہ آشان۔ اینیں
 کیر اُون مُون جب میٰ تے اردو میٰ صرف
 دوئی لی ٹکی آں فرق تھو۔ مُون درخواست
 تانی جو کہ این تھو اُون تانی لُکوٹور ما ران
 تعلیم یافتہ چاگیں کیر آم کہ ابتدائی تعلیم تانی
 جب میٰ دآ۔ ان ده اسون بنیاد ران چاجاں
 تے آم میس کہ پا کامیاب ہواں۔ دی مُون
 درخواست این تھو اُون مُون کڑاں واکہ تے
 رکہ ناگ ده پا ماسومانان تعلیم رہ بار لال
 آثار بچنت۔ یا تہ خو آم بُنہ داخل کرا۔ کہ
 ٹیمہ برینیں چُٹی ہی تے تام پا گی لی مہ این
 کیر پیمآ رہ اُکا تے یا ای پیمآ اسکولہ شا تئی
 بمنیں چُٹی میٰ تام پا گھی واکہ چو۔ مہ پیمآ
 تھی اکتوبر نومبر میٰ کڑ گھی واکہ بچنت تے
 اپریل میٰ یا میٰ میٰ کڑ اُکانت۔ تن ده شو
 سات ما ماسومانان خراب ہوانت۔ این وجا ده
 مہ اِتھائی کالم میٰ تے پھری کوستان میٰ ران
 تعلیم یافتا پیدا نہ کربات۔ مُون کتیک لُکوٹور
 کامیاب ہوت پرہ تامہ بارہ تعلیم حاصل کیت۔

کہ اسان اہمیتاں پتہ نہ آش۔ پتائی کون خلقہ
 لیش اُون اسکولونہ کامیاب چلنت تے لُکوٹور
 ای ران قابیل ہوت تے دی خلکہ پا تانی
 ماسومان امی سکولونہ میٰ داخل کیر۔ آشوم
 یعنی دوپام کالہ مہ اسکولونہ میٰ اردو تے
 انگریزی جب پا شورو کیر۔ ان ده انشاءاللہ
 امی ماسومان بار شردہ امی جب میٰ پا پروگ
 تے چُنٹوگ اِزده کرائی۔ ماہرین تعلیم این
 منتت اُون کن ماسومان شا اول تھی تسیں
 تانی جب میٰ سباق منیٰ تہ آک تہ تام بار
 شردہ چُنٹوگ تے پروگ اِزده کربان تے دوپام
 ای دی جباں اِزده کروگ پا تام کہ آسان
 ہواں۔ آشوم مہ نام دُو اسکول دی پا
 چالوکیت۔ آم میٰ آک شہو آ تے آک ای
 یازگلہ تھو۔ انشاءاللہ مُون ارادہ تھو اُون مہ کال
 کہ دی دو اسکولونہ کالم میٰ تے دو ای اشو
 تے اتروڑ میٰ چالو کرنٹ۔ اسکولونان چالو
 کروگ بار گران کار تھو۔ آک تہ سبقان
 چاگ بار بکھار تھو تے دی پیش کہ ای
 استازانیں تربیت پا اسان کار نات۔ مُون تانی
 جباں خلک پا قائل کروگ اُون آم تانی
 ماسومان این اسکولونہ میٰ داخل کرائی
 پا بار بکھار تھو۔ مُون خلک این سوچ کرنٹ
 اُون ما کہ تے مُون لُکوٹور کہ تانی جب
 بینت، مہ تانی لُکوٹور شا اردو میٰ تے

جندریٰ آن اُچات کھن

چُنٹیل:۔ ملک محسن الملک صیاد، گلبرگ، اتروڑ

ڈِگیراں چوئی باجاً رہ مہ جندری کھ پھس۔
 تن تھی مہ کینور لامان عجائب گھر پھر گا۔
 عجائب گھراں نائیکہ ما شا چئی پویئ۔
 عجائب گھر باران آش۔ ان مئی موں رواجان
 بار شئی آش۔ تن تھی مئی او مان تیں سیئہ
 آک دی سہ کوستانا شورو کیر تے موں
 مشران ماکہ روش مئی گا۔ مہ پا شردہ بورا
 شورو کیر۔ تم پا سوا حاران بو۔ خدائی پاکہ
 بار گھان احسان کیر اوں مہ خارت سہ
 پھس۔ مہ تھلہ باس کیر۔ مہ کمرائاں تے ران
 ران بھاگاں سال کیر۔ تن تھی مہ کھلکوٹ
 وا گا۔ تاتہ پا بار مزہ یائی۔ تن تھی مہ پنج
 دوسہ باد خارت سہ تانی شیکہ یائی۔

2006 مئی برش مئی آجانہ موں تھلاں پروگرام
 بو۔ مہ ساراں ست باجاً رہ روان بو۔ ما سہ
 تھلاں آچچ آش۔ سہ پتن دار آش۔ اینیں کیر
 مہ بٹل کھان دہ گا۔ خوران جولاک این آش
 اوں تسوں لامیں خلک تاس نہ پویاننش۔ تسان
 بار وخ بارہ ہوش۔ ما سہ دو مشران آش۔ تامہ
 ما کہ منو ارو تھہ آک دی سہ بورا دا۔ کاں
 وخہ مہ بٹل دیر کہ پھاش تے پیشاں وخ آش
 تے آجانہ تسوں دشمن دار شپڑ دہ نکس۔ خو
 ران جولاک این آش اوں تامہ تاس نہ پویانو۔
 مہ ڈویہ پا آک دی سہ بورا شورو کامیں
 تسوں آ بام دہ لنگو۔ این پن بار خطرناک
 آش۔ مامولی پشلوگ مرگ آش۔ خدائی پاکہ
 خار کیر اوں مہ خارت سہ ڈب کہ وس۔

اج لال شئی

چٹریل: سردار خان ساجد، گلبرگ، اتروڑ

لاسائی۔ خلکہ ڈمین کا یائی بیردم شاپیر نات،
 بکر چارہ ایج کیت۔ تم دا تانی شی کہ گا۔
 آ دوس سیچکہ شاپیر یائی۔ بکر چارہ ٹاکارہ
 دیت پرہ خلک کومی نہ یائی۔ شاپیرہ بار بکر
 کھاگ، تے اڑ ڈاوو تے اڑ ای شاپیرہ زخم
 کیر۔ بکر چاریں ایجاں سزا تاس کہ میلا بو۔

لام مئی آ بکر چار آش۔ سہ بار دوس بکار
 چارنش۔ آ دوس تن شیطینی آل سوچ کیر۔
 سہ گان آ بٹ رہ اُکس۔ تن تیز تیز چکار
 شورو کیر شاپیرہ یا بکار سوا مارو۔ خلک دا
 تنھی بھاگ گا تے بیردم شاپیر نات۔ خلک
 بار روش مئی گا۔ دی دوسہ تن دگیراں ٹاکار
 داگ شورو کیر ارو شردہ یا شاپیرہ بکار

درخواست

چٹریل: عبدالودود، شہو، کالام

سختی نات۔ میچوگ زمانا موں بوئو آ تے
 دادو آ این چوٹ نہ کھات۔ تام کہ پا اللہ
 پاک روزی دیانش۔ مٹو فوجیان پا کالمی این

کالمیں قوم کہ ماں این چوٹاں باراً مائی کہ
 درخواست تھو اوں آم این اچھوٹ شیں کیر
 تانی عزات خراب مو کردہ۔ ما راکہ کئی

گڑی اللہ کہ صبر کری۔ اللہ پاک ماکہ سباب
کری۔ آئندہ اس چوٹ پتہ نہ لپی۔ اسیں تپوس
نہ کری۔ موں روزی ہی تے سہ ماکہ بیکاً پا
ییں۔ آس پتہ بچوگ تے ٹپوگ دہ موں تہیں
اشتہ عزات بچینت۔

کیٹ کرن تے شغانت ارو مہ چوٹ دیانت
یا۔ ران ران معزز خلق دآ سیمآ بچنت تھکو
تام قطار می بیا فوجیان ڈانڑ تے تو بیک تھیر
دہ گی تام کہ گیل دیانت۔ تھکو آخری
ماکہ لاق آ کمل یا آ درئی سامان دیانت۔ سہ
دیاری پا نہ ہوئینت۔ ران کار اسں نوں مہ توبہ

جِب سہ مینہ

قاری باچا خان، حاجی شی، تہل

رہ نہ یابنت۔ تو ای خفہ نہ ہو۔ سہ موں بار
ران استاز دروش۔ می تاس سہ تقریباً لہ کال
سوات شموزو می ڈبہ جُمیتہ گڑوش۔ سہ
کوستان پھر اولیں دیر چکدرآ تھی یاش۔
لیکن میں تانی جب سہ اتیک مینہ آشو اوں یہ
جب اسں کیر تانی استاز سہ پا نہ گا۔ لنگیل
رات می تاس کہ ٹیلیفون کیر سہ ارو یہ تہ
ریجآ رہ بچنت اسں نیں کیر آج می تاس کہ
دعوات دیت سہ اختر گل استاز اسں شیٹہ
تھو۔ جب آں مینہ اسں کیر می تانی ٹی کالاں
استاز اپان سہ چھورو۔ سہ ریجآ رہ سوات پھر
بچنت۔ اسں نیں کیر یہ آج جب آں پروگرام
می شامل نہ ہوبانت۔ اسں چنڑوگ اسں مطالب
اسں نوں میں تانی جب سہ بار مینہ تھو۔

موجودہ ما آں اجام تاریخ راکہ چکدرآ تھی
میں شیکہ دو چچ اوکاش۔ تامہ میں شیٹہ
سات دوس گڑو۔ آ دوس می شید ہی ارو
موں میچوک آ استاز تسان نام عنایت اللہ
آش، سہ سوات تھی یات۔ یہ تسان ملاقات
اسں کیر لام پھر گا۔ پن دہ جلال استاز میلا
ہو۔ سہ مکہ ارو اسں ما آں پانجام تے شورام
تاریخ رہ آ ورکشاپ تھو۔ تاس می سورآ
استازان اسں شرکت ضروری تھی۔ آت آ باد
یہ تانی استاز کرے گا۔ یہ چو تئی تاس سہ میلا
ہو۔ سہ مکہ ارو قاری صاب یہ تہ چکر اسں
کیر یات۔ مٹو ریجآ رہ جاز آں بانال رہ
بچجنت۔ می تاس کہ منو یہ مرو ریتہ تے لیدہ
موں خلق آں تانی جب آں بارآ می آ پروگرام
تھو۔ یہ تہ تاس چھیری تھئی سہ جاز آں بانال

بانالال قصہ

چنڑیل: اکبر خان، گلبرگ، اٹروڑ

نہ چئی تہ نہ پوانت پرہ بانال تھی سوال جواب
ہت ارو بانالہ بیم دیت، چو مال گی واجنت۔ یہ
تے عمر تے دی لا چور مانوچ بانال رہ روان

آخر شارئ آش، آ دوس یہ تانی شیٹہ بیال آشو
تے عمرہ مکہ ٹاک کیر یہ تاس سہ میلا ہو۔ یہ
تاس کہ یمر و چیاں آک آک پیالہ پوی۔ سہ ارو

مہ دَا گاتھل ماکہ وَاَس بَیردُمُو آک آک اِشپیر
 بوئینت. عمر کَہ یمرُو اِیں ریتَاں مِیہ اِشپیر کَہنہ
 بوئینت. مہ دُوہِہ پا توہیک سما نیار ہُو تے بَیردمو
 گُجریں پی تھی. مہ تام پشی بَار ہَسُو پا. گُجر
 ما میس بو تئی مہ دُوہِہ سلا کیر مہ مرو آمہ مُو
 بھپائی مُتُو آم ما جرم ماکہ بکر گھینی. بس دُوہِہ
 تام ما ا بکار گاس تے تامہ مُو نہ لیج. دِگیر مہ
 سلا کیر مہ مرو آمہ تہ مُو نہ لیج پرہ خُدایہ تہ
 مُو لیج. اِیں سوچ کا تئی مہ تام کَہ بکار واپس
 دَا ریتَاں ا بجا رہ تانی شیکہ پھس. تھکو
 خُدائی پاکاں شکر گُرو. تھیں ریتاں شیدل، کُرا
 تے انچک ماں اموش نہ بچیں.

ہُو. چُنوٹ چُنوٹ آگہ مُچنش. مہ دَا گاتھل کَہ
 گا تے بیم شورو ہُو. مہ بانال کَہ پھاش تے
 دوساں دو بجا آس. گیل میل کھا دی جاتکہ
 تہ چاچ کھلاں بانال تھی سامان مامان گی
 وس. یہ تے عمر ای بٹول رہ کٹو پتہ گا. تھی
 ما کٹو نہ لا واپس چاچ کھل کَہ وَاَس تے
 کھوپتانان آج بجا آس. مہ دُوہِہ گیل کھا نین
 بچوکہ ڈکیر پھر گا. تانی اللہ رہ یقین کر اوں
 آگہ کھیکی بارہ مُچنش تے تھیں چھلہ ڈکیر
 شی پا مُچنش مطالب اِیں نوں اوچھی بَار زیات
 وینش. بَشترَا پا آل ہُش. ریتَاں دَاش بجا ہُو تے
 تن تھی می او عمرہ سلا کا لام وا روان ہُو.
 آک آک لیج بیمان دیش. می او عمرہ نیکی
 فریکی دیت تے پنہ انچک تے ہم پھر پشیلین دہ

لکوٹیراں آ قصہ

صدام رآن، گلبرگ، اتروڑ

اکبرخانہ بسیر پتہ پھریکی دیت تے مہ پا
 آک دی گس. مُو سیت تے بسیر شرو
 شرو اوں دَا نک پھیٹ کَہ گا. ان می
 ضیاں اکبر خان کَہ خیال ہُو تن اپان اکبر
 خان پتہ پھار دہ چھورو. ا زونکار ہی تے
 اکبرخانان تاس کَہ خیال ہُو تے تن ابام کَہ
 دیت تے ضیا ا ناک تھی ووی تُوہ دت.

آج تھی ا دش با کالہ میچ مہ لکوٹ
 آس. تھیں وخہ مُو نٹوگ انگور گشی
 آس. بسان ہوش تے شن کومال ہوانش.
 لکوٹور شن شن راکہ انگور گشیہ دیانش.
 ا دوس مہ پا انگور گشیہ داگین کیر
 نکس. ا مُوکہ اکبر خان آس تے دی
 مُوکہ عمر آس. یہ پا اکبر خانان سیت
 آس. عمر سہ گلوٹ تے ضیا سیتان آس.
 تسوں لمار آس. تامہ تانی بسیر گلوٹ
 کیر. مُو نٹوگ شورو ہُو. مُو سیت

میچوگ زمان

صدام رآن، گلبرگ، اتروڑ

مُوں مشرآن قصہ کرآن ارو میچوگ زمان
بَار سادہ زمان آس۔ تتھیں وخہ کومی الو،
پیاز تے گوپی، نہ جاننش۔ صرف آ جوار
تلنش۔ کومی بجلئی تے ٹی وی، وی سی
آر، سی ڈی نہ جاننش۔ رآت کہ شیطیں
لیت تھا چال کرنش۔ تأس ما باد لائین
یئی۔ مُتو الحمد للہ بجلئی شیت۔

میچوگ زمان می گاڑی پا نہ آس۔ خلک
پیادہ سفر کرنش۔ تتھیں وخہ ڈاکٹر پا نہ
آس۔ اوطنی دوائی کرنش لخہ ٹک نہ ہش
تے تتھیں بھاگ گرتنش۔ تے تتھیں وخہ
ڈولیس کیر پاٹ شانش۔ کھورہ کھریا
شانش تے ہار مانوچ پھکول شانش۔

امی سوالوناں زواب دآ

- مہ امی سوالات آ دیر میچ پا این رسالآ می دیش۔ پرہ کن زواب نہ
لاڑاش۔ مہ دگیراں امی سوالات شائع کرنٹ۔ ماکہ مولانا عبدالحق
مانکرالی صاب آ کتیک سوالات لاڑآت ارو اساں زواب دآ۔
- مہ تہ تسال زواب نہ جاننت۔ مہ تتھیں سوالات قسط وار رسالآ می شائع
کرنٹ۔ تہہ ماکہ اسوں زواب دآ۔ لکہ ٹیک زواب دیت تے مہ تأس تھوں
نام سہ رسالآ می شائع کری۔ سوالات تہہ داگال تھوں۔
۱. پیخور آل خار ابتدا تھی کن چات؟
 ۲. ہندوستان می ڈھل آل خار کن چات آس کہ ڈھلی کا مننت؟
 ۳. شہباز گرہ کن تباہ کیش؟
 ۴. قضاگٹ کہ قضاگٹ کہ وجا دہ منوت؟
 ۵. کالام سوا بیوں ما بغیر دریاب آس کن چھورات؟